

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Ieteikumi starptautisko sankciju piemērošanā un krāpšanas gadījumu identificēšanā

Jevgēnijs Iljinskis

CFLA Krāpšanas risku vadības nodaļas juriskonsults - vadošais eksperts

Finansē
Eiropas Savienība

2027
Nacionālais
attīstības plāns

ADMINISTRATĪVĀS
KAPACITĀTES
CEĻA KARTE
2021-2027

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

SANKCIJU IEVĒROŠANA

24.06.2024. grozījumi Regulas (ES) Nr.833/2014 5.l pantā:

Ir aizliegts sniegt tiešu vai netiešu atbalstu, tostarp finansējumu un finansiālo palīdzību vai jebkādu citu ieguvumu saskaņā ar Savienības, Euratom vai dalībvalsts valsts programmu un līgumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 nozīmē:

- **a) juridiskai personai**, vienībai vai struktūrai, kas **iedibināta Krievijā**;
- **b) juridiskai personai**, vienībai vai struktūrai, kuras **īpašumtiesības vairāk nekā 50 % apmērā tieši vai netieši pieder šā punkta a) apakšpunktā minētajai vienībai**.

50%+ nav noteicošais faktors. Ja pastāv cita spazīmes, kas liecina par noteicošo kontroli - arī ar mazāku daļu % (statūti, amatpersonas, PLG)

SANKCIJU PĀRBAUDES ES FONDU SISTĒMĀ

Šīs sektorālās sankcijas:

- ierobežojums faktiski darbojas kā **izslēdzošais kritērijs**, papildus esošajiem;
- **uzņēmums neparādīsies sankciju sarakstos (meklētājos), jo ierobežojums attiecas tikai uz publisko atbalstu!**
- ierobežojums attiecas **gan** uz projekta iesniedzējiem - **finansējuma saņēmējiem**, gan uz projekta **sadarbības partneriem**, gan uz projektu **gala labuma guvējiem**

Piemērs:

Uzņēmums X pieder:

- 30% - Latvijā reģistrētam uzņēmumam Y;
- 30% Krievijā reģistrētam uzņēmumam A;
- 40% Krievijā reģistrētam uzņēmumam B.

Kopā A un B veido 70%, līdz ar to šādam uzņēmumam (X) atbalstu sniegt ir aizliegts.
(tas pats, ja īpašumtiesības ir pastarpinātas!)

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

NEATBILSTĪBA «KRĀPŠANA»

Nopietns pārkāpums – «**nulles tolerance**»

- Krāpšana = jebkāda darbība vai bezdarbība ar iepriekšēju nodomu, kura ir saistīta ar:**
- viltotu, kļūdainu vai nepilnīgu pārskatu vai dokumentu lietošanu vai uzrādīšanu, kuru rezultāts ir ES budžeta līdzekļu piesavināšanās vai nelikumīga paturēšana;
 - informācijas noklusēšanu, pārkāpjot konkrētas saistības, ar tādu pašu rezultātu;
 - šādu līdzekļu izlietošanu citiem mērķiem, nekā tie sākotnēji tika piešķirti.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

RĪKI KRĀPŠANAS KONSTATĒŠANAI

- **Krāpšanas indikatori** («sarkanie karogi») – Eiropas Komisijas Informatīvais paziņojums par krāpšanas pazīmēm, AFCOS tipoloģiju saraksts
- Informāciju pārbauda pieejamajās **datu bāzēs** - Uzņēmumu reģistra datu bāze, Valsts ieņēmumu dienesta datu bāze, Iepirkumu uzraudzības biroja datu bāze, Sodreģistrs, ARACHNE, u.c.
- Būtiski **kāpis** “signālu” ietekmē un “trauksmes cēlēju” darbības rezultātā konstatēto iespējamo **krāpšanu gadījumu skaits** – būtiski tos vērtēt analītiski un nodot pieredzējušiem speciālistiem, kas pārzina visu sistēmu. Jābūt liels uzticības kredītam.
- **Ārvalstu ekspertu ekspertīzes** - dārgas, bet objektīvas.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

KRĀPŠANAS JOMAS

Krāpšanas indikatori - saistībā ar:

- ▶ korupciju;
- ▶ iepirkumiem (t.sk.zemsliedzību);
- ▶ interešu konfliktu;
- ▶ pakalpojuma faktisko izpildi, piegādi (iepirkuma rezultāts);
- ▶ konkurences ierobežošanu;
- ▶ aizliegtu vienošanos.

Ziņot kompetentajām institūcijām:

Valsts ieņēmumu
dienests

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

CFLA PRAKSĒ KONSTATĒTO KRĀPŠANAS GADĪJUMU PIEMĒRI (1)

- **Dokumentu viltošana** (atsauksmes, polises, pieņemšanas-nodošanas akti);
- **Avansa piesavināšanās**, neīstenojot projektu;
- Projekta laikā iegādātās (nomātās) iekārtas, telpas tiek **izmantotas personiskā labuma gūšanai vai ar projektu nesaistītā nolūkā**;
- Komersanta rīcībā esošu **materiālu vērtību izmantošana projektā bez vērtības kompensēšanas** (ja ir šāds nosacījums);
- Aizdomīgi vai **fiktīvi darījumi**;
- Saņemta cita **informācija no kompetentām iestādēm** (nav obligāti tiesībsargājošām);

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

CFLA PRAKSĒ KONSTATĒTO KRĀPŠANAS GADĪJUMU PIEMĒRI (2)

- Obligāto **darbību formalitāte**;
- Izdevumi, kas saistīti ar ilgtspēju un ilgtermiņa plānošanu;
- **Interesu konflikts** (gan iepirkumā, gan atbalsta piešķiršanā);
- Projekta **viltojums**:
 - Projektu īsteno publiska persona – objektu, infrastruktūru izmanto nesaistītas personas – privāto tiesību subjekti;
 - Projektu īsteno komersants – mērķis izgūt ES finansējumu;
- **Iepirkumi**:
 - Krāpšana gandrīz vienmēr izrietēs no dokumentu, faktu viltojuma;
 - Sadalītie iepirkumi, interešu konflikts;
 - Cena, kas ir “piedzīta” līdz MKN noteiktiem sliekšņiem;
 - Loģisks, samērīgs pakalpojums;
 - Fiktīvi pakalpojumi.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

CFLA PRAKSĒ KONSTATĒTO KRĀPŠANAS GADĪJUMU PIEMĒRI (3)

- **Konkurences pārkāpumi** (aizliegtas vienošanās). Krāpšana – ja tiek konstatēta pasūtītāja iesaiste.
 - Pretendentu skaits ir ievērojami mazāks nekā vidēji citos līdzīgos iepirkumos;
 - Uzvarējušais pretendents bieži ir viens un tas pats uzņēmums, lai gan šķiet, ka tirgū pastāv konkurence;
 - Uzņēmumi, kuri nekad neuzvar iepirkumā, lai gan parasti iesniedz piedāvājumus noteikta pasūtītāja iepirkumos;
 - Zaudējušie pretendenti ir “čaulas” vai formāli piedāvājumi: piem., cita pamatdarbības nozare, nav darbinieku, ar uzņēmumu nevar sazināties pa tālruni vai piedāvājuma dokumentos iekļauto adresi u.c.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

MĀKSLĪGU APSTĀKĻU RADĪŠANA ES FONDU ATBALSTĀ GŪŠANAI

Radīta situācija vai apstākļi, kas neatbilst ikdienas situācijai un ir radīti ar nolūku nodrošināt atbilstību atbalsta programmas nosacījumiem vai paaugstināt projekta iesnieguma konkurētspēju, lai iegūtu ES fondu atbalstu.

Sekas - aizliegums piedalīties projektu iesniegumu atlasē uz laiku līdz trīs gadiem

Skaidrojums: cfla.gov.lv

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

NEGODPRĀTĪGAS RĪCĪBAS SEKAS:

„Dara viens – cieš visi”

- Piemēro **vairāk pārbaudes mehānismu** – palielinās resurss un laiks;
- Risku automātiska, objektīva piemērošana – risku vērtēšanā samazināts cilvēciskais faktors;
- Nozares vieno ne tikai intereses, vajadzības un attīstības izaicinājumi, bet arī kolektīva cīņa pret negodprātīgiem dalībniekiem;
- Reputācijas riski – abpusēji;
- Vienam notikumam/konstatējumam ilgstošas sekas.

“ES FONDI - IEGULDĪJUMS NĀKOTNĒ”

dzenoties pēc tūlītēja labuma, ierobežojam attīstību nākotnē.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

BIROJI

Rīga, Smilšu iela 1 | 22099777

Jelgava, Pasta iela 43

Kuldīga, Liepājas iela 48

Cēsis, Jāņa Poruka iela 8

Rēzekne, 18.novembra iela 35

E-PASTS

info@cfla.gov.lv

KLIENTU APKALPOŠANAS CENTRS

Rīga, Meistaru iela 10 | 22099777 | info@cfla.gov.lv

